"הַשַׁרְח הַחַלַבִּי"
לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר דברים

פרשת דברים

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005

אלה

עמוד ראשון מספר דברים מן "הכתר הקטן" (כתב יד "מכון בן־צבי")

עמוד ראשון מספר דברים מן השרח החלבי לתורה (כתב יד אבישור)

דברים

דברים
א א אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה ס
אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין־
פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת
ב וְדִי זָהָב׃ אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב
דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃
ג וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־
עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר
מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם׃
ד* אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֵת סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן
וְאֵת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־
יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃
ה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב
הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה
ו הַזֹּאת לֵאמֹר׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־
ז לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃ פְּנוּ ׀
וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי
וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר
וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם
אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר
ח* הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת׃ רְאֵה נָתַתִּי
לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם

ט אַחֲרֵיהֶם׃ וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי
י שְׂאֵת אֶתְכֶם׃ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם
שני יא כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם
כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם
*יב כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃ אֵיכָה אֶשָּׂא
לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם
יג וְרִיבְכֶם׃ הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים
חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים
לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם
יד בְּרָאשֵׁיכֶם׃ וַתַּעֲנוּ אֹתִי
וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־
טו דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת׃ וָאֶקַּח אֶת־
רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וִידֻעִים וָאֶתֵּן אֹתָם רָאשִׁים
עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי
מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי
עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם׃
טז וָאֲצַוֶּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם
וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין־אִישׁ וּבֵין־
יז אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ׃ לֹא־תַכִּירוּ פָנִים
בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן
לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי
הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר
אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי
יח וּשְׁמַעְתִּיו׃ וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת
הַהִוא אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר

יט תַּעֲשׂוּן׃ וַנִּסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת
כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר
הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ
כ בַּרְנֵעַ׃ וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד־
הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כא נֹתֵן לָנוּ׃ רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רֵשׁ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ
לָךְ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת׃
שלישי כב וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ
נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ
וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ
אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר
כג נָבֹא אֲלֵיהֶן׃ וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר
וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים
כד אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט׃ וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ
הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל
כה וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ׃ וַיִּקְחוּ בְיָדָם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ אֵלֵינוּ
וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן
כו לָנוּ׃ וְלֹא אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ
כז אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַתֵּרָגְנוּ
בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת
יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
כח לְהַשְׁמִידֵנוּ׃ אָנָה ׀ אֲנַחְנוּ עֹלִים

דברים

א

דברים 1. **אלה** – הדולי אלכלאם אלדי כלם מוסה אלא גמיע
ישראיל פי סהלית אלשאט פיל בר פיל סהליה קבאל קנזום
בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ועיגיל דהב: 2. **אחד** –
אדעשר יום מן חורב טריק גבאל שעיר חיתא קדש ברנע:
3. **ויהי** – וכאן פי ארבעין סניה פי אדעשר שהר פי ואחיד
לישהר כלם מוסה אלא בנין ישראיל כי גמיע אלדי וצא
אללה אלו אליהון: 4. **אחרי** – בעד צ̇רבו אלא סיחן מליך
אלאמורי אלדי גאליס פי חשבון ואלא עוג מאליך
אלבתנאן אלדי גאליס פי עשתרת פי אדרעי: 5. **בעבר** –
פי סהלית אלשט פי ארץ̇ מואב טבק מוסה ביר אלא
אלשריעא האדי קאיילא: 6. **ה'** – אללה אלהנא כלם
אלינא פי חרב קאיילא כאפייה ליכון גלוס פי גבל האדא:
7. **פנו** – לתפתו ורחאלו ליכון ודכ̇ילו גבאל אלאמורי
ואלא גמיע גיראנו פי סהליה פיל גבל ופיל וטייה ופיל
קבליה ופי חפית אלבחר ארץ̇ אלכנעני ואללבנאן חיתא
נהר אלעצ̇ים נהר אלפרא: 8. **ראה** – נצ̇ור געלת קדמכון
אלא אלארץ̇ דכ̇ילו וורתו אלא אלארץ̇ אלדי חלף אללה
לאבתכון לאברהם ליצחק וליעקוב ליאעטי ליהון ולנסלהון
תבעהון: 9. **ואמר** – וקילית אליכון פי דאליך אלוקת
קאיילא לם אגצ̇יר לווחדי אחמיל ליכון: 10. **ה'** – אללה
אלהכון כתר ליכון והוודאכון אליום כי כווכיב אלסמא לל
כיתרא: 11. **ה'** – אללה אילאה אבתכון יזיד עליכון
מתלכון אלף מרא ויבריך ליכון כאלדי כלם ליכון:
12. **איכה** – כיף אסתחמיל לווחדי תעבכון וחמלכון
וכ̇צומתכון: 13. **הבו** – האתו ליכון ארגל עולמא ופוהמא
ומערפין לאסבטכון ואווכלון פי רוסכון: 14. **ותענו** –
וגווּבתו לי וקלתו חסין אלכלאם אלדי כלמת לתצנעו:
15. **ואקח** – ואכ̇ת <!> אלא רוס אסבטכון ארגל עולמא
ומערפין וגעלת ליהון רוס עליכון ריסא אלפאת וריסא
מייאת וריסא כ̇מסינייאת וריסא עשראת וחיכאם
לאסבטכון: 16. **ואצוה** – וואצית אלא חכמכון פי דאליך
אלוקת קאיילא סמאעו בין אכ̇ווּתכון ותחכמו עדל בין רגול
ובין אכ̇ו ובין גאריבו: 17. **לא** – לם תחקקו וגוה פיל
חיכים כיל זגיר כיל כביר תסמעו לם תכ̇אפו מן קדאם רגול
אין אלחיכים לל רב הוא ואלכלאם אלדי יצעב מכון תקרבו
אליי ואסמעו: 18. **ואצוה** – וואצית ליכון פי דאליך
אלוקת אלא גמיע אלכלאם אלדי תצנעו: 19. **ונסע** –
ורחלנא מן חורב ומצ̇ינא אלא גמיע אלבר אלעצ̇ים
ואלמכ̇יף דאליך אלדי נצ̇רתו טריק גבל אלאמורי כאלדי
וצא אללה אלהנא לינא וגינא חיתא קדש ברנע:
20. **ואמר** – וקילית אליכון גית חיתא גבל אלאמורי אלדי
אללה אלהנא עטי לינא: 21. **ראה** – נצ̇ור עטא אללה
אילהך קידמך אלא אלארץ̇ טלאע וראת כאלדי כלם אללה
אילאה אבתך לך לא תכ̇אף ולא תפזאע: 22. **ותקרבון** –
וקרבתו אליי כלכון וקלתו נבעת ארגל קדמנא ויגיסו לינא
אלא אלארץ̇ וירידו לינא גוואב אלא אלטריק אלדי נטלע
פיהא ואלא אלקורא אלדי ניגי אליהון: 23. **וייטב** – וחסין
פי חצ̇רתי אלכלאם ואכ̇ד מנכון תנעשר שורפא רגול ואחיד
ליסיביט: 24. **ויפנו** – ולתפתו וטלעו ליגבל ואיגו חיתא
ואדי אלענקוד וגאסו ליהא: 25. **ויקחו** – ואכ̇דו פי ידיהון
מן תמר אלארץ̇ ונזלו אלינא וראדו לינא גוואב וקאלו
חסניה אלארץ̇ אלדי אללה אלהנא עטי לינא: 26. **ולא** –
ולם רדתו לתטלעו וכ̇לפתו אלא קול אללה אלהכון:
27. **ותרגנו** – ותחייאלתו פי כ̇יאמכון וקלתו פי בגץ̇ אללה
לינא אכ̇רג[נ]א מן ארץ̇ מצר ליסלים לינא פי יד אלאמורי
ליפנינא: 28. **אנה** – וין נחנא טלעין אכ̇ווּתנא דווּבו אלא
קלבנא קאיילא קום עצ̇ים ועאלי אכתר מינו קורא עצ̇ימאת

א

1. **בעבר הירדן** – במישור הנהר, בעמק הנהר, כמו שתרגם את בערבה בהמשך הפסוק. **בד**: פי קאטיע אלשט – בעבר הנהר. **סוף** – קנזום = **גד**: קולזום. **ב**: בחר אלקולזום – ים סוף. **ודי זהב** – ועגל הזהב, על פי ת"א (ועל דעבדו עיגל דדהב), וכן רש"י: הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם. **בד**: העתיקו את השם בעברית. 5. **הואיל** – הסכים. **בגד**: בידי – התחיל, כפירוש רש"י: התחיל; וכן הראב"ע: והנה משה החל לפרש לבנים שנולדו במדבר. **באר** – תרגם במשמע בֵּאֵר. **בגד**: יפסיר – פירש, כת"א (פריש). 12. **ומשאכם** – וכן **גד**: וחמלאתכון. **ב**: ושגאלכון – ועסקיכם. 13. **בראשיכם** – תרגם מילולית, לעומת זאת **בד**: ואווכלהון רום עליכון – ואמַנם ראשים עליכם, כת"א (ואמנינון רישין עליכון). 15. **ואקח** – ואכ̇ת = **בד**: ואכ̇דת. **ושטרים** – ושופטים, כשם שתרגם בפסוק הבא: ושפטיכם – חכמכון. **בד**: ועוראף – שוטרים, כתרגום רס"ג: וערפא. 16. **ושפטתם** – **בד**: ותשרעו – נרדפים. 21. **תחת** – תפחד. **בד**: תינכסיר – תישבר, כת"א (תתבר). 27. **ותרגנו** – ורמיתם. **ב**: ותמגצ̇בתו – והתכעסתם. **גד** ותצ̇מרו – והרסתם. **הוציאנו** – אכ̇רגֿא = **בד**: אכ̇רגֿנא. 28. **בשמים** – **בד**: לינחוו

אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ לֵאמֹר
עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים
גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי
כט עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם: וָאֹמַר אֲלֵכֶם
לֹא־תַעַרְצוּן וְלֹא־תִירְאוּן
ל מֵהֶם: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ
לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל
אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם
לא לְעֵינֵיכֶם: וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ
אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ אֶת־בְּנוֹ
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־
לב בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: וּבַדָּבָר
הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּיהוָה
לג אֱלֹהֵיכֶם: הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ
לָתוּר לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם
בָּאֵשׁ | לַיְלָה לַרְאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם:
לד וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם
לה וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: אִם־
יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֵת הָאָרֶץ
הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת
לו לַאֲבֹתֵיכֶם: זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו
יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה:
לז גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם
לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם:
לח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ

הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־
הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל:
רביעי לט וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז
יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ
הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה
וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ:
מ וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה
מא דֶּרֶךְ יַם־סוּף: וַתַּעֲנוּ | וַתֹּאמְרוּ
אֵלַי חָטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ
נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ
אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ
מב לַעֲלֹת הָהָרָה: וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־
תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא
מג תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: וָאֲדַבֵּר
אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ
אֶת־פִּי יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ
מד הָהָרָה: וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב
בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ
אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה
הַדְּבֹרִים וַיַּכְּתוּ אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר
מה עַד־חָרְמָה: וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי
יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה בְּקֹלְכֶם
מו וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם: וַתֵּשְׁבוּ
בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר
ב א יְשַׁבְתֶּם: וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה
דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֵלָי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים
רַבִּים:

חמישי ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: ס
ג רַב־לָכֶם סֹב אֶת־הָהָר הַזֶּה
ד פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה: וְאֶת־הָעָם צַו
לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל
אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים
בְּשֵׂעִיר וְיִירְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם
ה מְאֹד: אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־
אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ
כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי
ו אֶת־הַר שֵׂעִיר: אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ
מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־
מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף
ז וּשְׁתִיתֶם: כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע
לֶכְתְּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה
זֶה | אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
ח עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר: וַנַּעֲבֹר
מֵאֵת אַחֵינוּ בְנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים
בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת
וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר
וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר
ט מוֹאָב: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־
תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגָּר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ
יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־
י עָר יְרֻשָּׁה: הָאֵמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ
בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים:
יא רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים
וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ לָהֶם אֵמִים:
יב וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנִים

וחסינאת פיל סמא ואיצ̇א בנין ענק נצ̇רנא תם: 29. **ואמר** – וקילית אליכון לם תנכסרו ולם תכ̇אפו מנהון: 30. **ה׳** – אללה אלהכון אלמאצ̇י קדמכון הוא יתחרב ענכון כי ג̇מיע אלדי ציניע מעכון פי מצר לחצ̇רתכון: 31. **ובמדבר** – ופיל בר אלדי נצ̇רת אלדי כברך אללה אלהך כאלדי יכאביר רג̇ול אלא בנו פי ג̇מיע אלטריק אלדי מצ̇יתו חיתא מג̇יכון חיתא אלמכאן הדא: 32. **ובדבר** – ופיל בר <!> האדא ליסכון מאמנין פי קול אללה אלהכון: 33. **ההלך** – אלמאצ̇י קדמכון פיל טריק ליג̇יס ליכון מכאן לחטתכון פיל נאר ביליל לירוויכון פיל טריק אלדי תמצ̇ו פיהא ופיל גומם בינהאר: 34. **וישמע** – וסימיע אללה אלא צוט כלמכון וצ̇כ̇ט וחלף קאיילא: 35. **אם** – אנכאן ינצ̇ור רג̇ול פיל ארג̇ל הדולי ג̇יל אלראדי האדא אלא אלארץ̇ חסניה אלדי חלפת ליאעטי ליאבתכון: 36. **זולתי** – פקט כלב איבין יפנה הוא ינצ̇רהא ולם <!> אעטי אלא אלארץ̇ אלדי דס פיהא ולבנינו ג̇יזא אלדי כמל ורא טאעית אללה: 37. **גם** – איצ̇א פי אתגצ̇ב אללה פי סבבכון קאיילא איצ̇א אנתא לם תיג̇י תם: 38. **יהושע** איבין נון אלואקיף קידמך הוא יג̇י תם אלו קווי אין הוא יוורתהא אלא ישראיל: 39. **וטפכם** – וטפלכון אלדי קלתו לנהביה יכון ובנינכון אלדי לם יערפו אליום חסין וראדי הימא יג̇ו תם ולהון אעטיהא והימא יוורתוהא: 40. **ואתם** – ואנתו אלתפתו ליכון ורחלו לל בר טריק בחר אלקנזום: 41. **ותענו** – וג̇וובתו וקלתו אליי כ̇טינא קדאם אללה נחנא נטלע ונתחרב כי ג̇מיע אלדי וצאנא אללה אלהנא ותזנרתו רג̇ול אלא אוואני חרבו והוודנא לינטלע ליג̇בל: 42. **ויאמר** – וקאל אללה אליי קול ליהון לם תטלעו ולם תתחרבו אין ליסי פי מבינכון ולם תנצ̇רבו קדאם עדוונכון: 43. **ואדבר** – וכלמת אליכון ולם סמעתו וכ̇לפתו אלא קול אללה וקצדתו וטלעתו ליג̇בל: 44. **ויצא** – וכ̇רג̇ אלאמורי ג̇אליס פי דאליך אלג̇בל למלאקתכון ורגדו ליכון כאלדי יצנעו אלנחל וצ̇רבו ליכון פי שעיר חיתא חרמה: 45. **ותשבו** – ורג̇עתו ובכיתו קדאם אללה ולם סימיע אללה פי צוטכון ולם סנאט אליכון: 46. **ותשבו** – וג̇לסתו פי קדש אייאם כיתירין כיל אייאם אלדי ג̇לסתו:

ב

1. **ונפן** – ולתפתנא ורחלנא לל בר טריק בחר אלקנזום כאלדי כלם אללה אליי ודוורנא אלא ג̇בל שעיר אייאם כתירין: 2. **ויאמר** – וקאל אללה אליי קאיילא: 3. **רב** – כפאייה ליכון תחווט אלא ג̇בל האדא אלתפתו ליכון שמאלי: 4. **ואת** – ואלא אלקום וואצי קאיילא אנתו פאייתין פי תיכ̇ים אכ̇וותכון בנין עשו אלג̇אלסין פי שעיר ויכ̇אפו מנכון ותחתרזו ג̇דא: 5. **אל** – לא תחתרשו פיהון אין לם אעטי ליכון מן ארצ̇הון חיתא מדוואס קדאם ריג̇יל אין ורתיה לעשו עטית אלא ג̇בל שעיר: 6. **אכל** – מגאל תשתרו מן ענדהון פיל פיצ̇א ותאכלו ואיצ̇א מא תשתרו מן ענדהון פיל פיצ̇א ותשרבו: 7. **כי** – אין אללה אילהך ברכך פי ג̇מיע צנעית ידיך עיריף מצ̇ייך אלא בר אלעצ̇ים האדא האדא ארבעין סניה אללה אלהך מעך לם נקצת שאיי: 8. **ונעבר** – ופיתנא מן ענד אכ̇וותנא בנין עשו אלג̇אלסין פי שעיר מן טריק אלסהליה מאילת ומעציון גבר ולתפתנא ופיתנא טריק בר מואב: 9. **ויאמר** – וקאל אללה אליי לא תחאציר אלא מואב ולא תחתיריש פיהון חרב אין לם אעטי לך מן ארצ̇ו ורתיה אין לבנין לוט עטית אלא ער ורתיה: 10. **האמים לפנים** ג̇לאסו פיהא קום עצ̇ים וכתיר ועאלי כענקים: 11. **רפאים** ינחסבו איצ̇א הימא כענקים והמאבים יתסמו ליהון אמים: 12. **ובשעיר** – ופי שעיר ג̇אלסו אלחורים קדמהון ובנין עשו יוורתוהון

אלסמא – עד השמים, כת״א (עד צית שמיא). **בני ענקים** – בני ענק. **כד:** אלג̇באברה – הגיבורים, כת״א (גבריא). 29. **תערצון** – תישברו, וכן **כגד**, כת״א (תתברון). 31. **נשאך** – גידל אותך, **כד:** חמלך – נשאך. 32. **ובדבר** – ובמדבר, כנראה גרירה אחר תחילת הפסוק הקודם. **כ:** ופיל כלם. **ד:** ופי הל כלאם – תרגום מילולי. **כה׳** – במצוות ה׳, וכן **כ**, כת״א (במימרא דה׳). **ד:** פי אללה – בה׳. 33. **באש** – תרגום מילולי. **כד:** בעמוד נאר – בעמוד אש, כת״א (בעמודא דאישתא). **ובענן** – תרגום מילולי. **כד:** ופי עמוד אלגומם – ובעמוד ענן, כת״א (בעמודא דעננא). 36. **זולתי** – **בד:** מן גיר – בלעדי – נרדפים. **ולו** – תרגם כמילת שלילה. **כד:** ואילו. **אחרי ה׳** – אחרי משמעת ה׳, תורת ה׳, כת״א (בתר דחלתא דה׳). 41. **כלי** – **כ:** עידית. **גד:** עודית – נרדפים. **ותהינו** – והננו, כפירוש רש״י: לשון הננו ועלינו אל המקום. זה הלשון שאמרתם לשון הן, כלומר נזדמנתם; וכן ראב״ע: ותאמרו הן. **כ:** ובדיתו – והתחלתם. **גד:** וטאבקתו – והסכמתם. 43. **ותזדו** – ועשיתם בכוונה או בזדון, וכן **כגד**, כת״א (וארשעתון). 46. **ותשבו** – וכן **כד**. **ג:** ואתעווקתו – והתעכבתם.

ב

1. **ונסב** – וכן **גד**. **כ:** וחווטנא – נרדפים, אך בפסוק 3 תרגם כמו **כ:** תחווטו. **גד** המשיכו בפועל: תדורו. 4. **ונשמרתם** – וכן **כ**. **ד:** ותתחפצ̇ו – נרדפים. 10. **האמים לפנים** – לא תרגם. **כ:** אלמיהיבין מין קדים – הנוראים, האיומים מלפנים, כתרגום רס״ג: אלמהיבוני. **ג:** אלמכ̇יפין אלמהיבין – הנוראים. **ד:** לא תרגם את האימים, ותרגם את לפנים – מן קדים. **כענקים** – לא תרגם. **בגד:** כלג̇וב̇ברא – כגיבורים, כת״א (כגבריא), וכתרגום רס״ג: כאלג̇בארין, וכן בהמשך. 11. **רפאים** – לא תרגם. **כגד** – אלג̇ובאברא – הגיבורים, כת״א (גברין), וכן בהמשך. 12. **יירשום** – וכן

וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם
מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ
יג אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃ עַתָּה
קֻמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל זָרֶד
יד וַנַּעֲבֹר אֶת־נַחַל זָרֶד׃ וְהַיָּמִים
אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ ׀ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ
עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זֶרֶד
שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד־תֹּם
כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
טו יְהוָה לָהֶם׃ וְגַם יַד־יְהוָה הָיְתָה
בָּם לְהֻמָּם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד
טז תֻּמָּם׃ וַיְהִי כַאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב
הָעָם׃
יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
יח אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל
יט מוֹאָב אֶת־עָר׃ וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי
עַמּוֹן אַל־תְּצֻרֵם וְאַל־תִּתְגָּר
בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־
עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט
כ נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה׃ אֶרֶץ־רְפָאִים
תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא רְפָאִים יָשְׁבוּ־
בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ
כא לָהֶם זַמְזֻמִּים׃ עַם גָּדוֹל וְרַב
וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ
כב תַחְתָּם׃ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד

אֶת־הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם
וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
כג וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־
עַזָּה כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר
כד הִשְׁמִידֻם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם׃ קוּמוּ
סְּעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה
נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ־
חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ
הָחֵל רָשׁ וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃
כה הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ
וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת
כָּל־הַשָּׁמָיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן
שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ׃
כו וָאֶשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר
קְדֵמוֹת אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
כז דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃ אֶעְבְּרָה
בְאַרְצֶךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ לֹא
כח אָסוּר יָמִין וּשְׂמֹאול׃ אֹכֶל
בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם
בַּכֶּסֶף תִּתֶּן־לִי וְשָׁתִיתִי רַק
כט אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי׃ כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ־
לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר
וְהַמּוֹאָבִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָר עַד
אֲשֶׁר־אֶעֱבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
ל נֹתֵן לָנוּ׃ וְלֹא אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן הַעֲבִרֵנוּ בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־רוּחוֹ וְאִמֵּץ
אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן תִּתּוֹ בְיָדְךָ
כַּיּוֹם הַזֶּה׃

שישי
לא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה ס
הַחִלֹּתִי תֵּת לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן
וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת
לב אֶת־אַרְצוֹ׃ וַיֵּצֵא סִיחֹן
לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ
לג לַמִּלְחָמָה יָהְצָה׃ וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת־
לד בָּנָו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ וַנִּלְכֹּד אֶת־
כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם
אֶת־כָּל־עִיר מְתִם וְהַנָּשִׁים
וְהַטָּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שָׂרִיד׃
לה רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ וּשְׁלַל
לו הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכָדְנוּ׃ מֵעֲרֹעֵר
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן
וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד־הַגִּלְעָד
לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה
מִמֶּנּוּ אֶת־הַכֹּל נָתַן יְהוָה
לז אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ׃ רַק אֶל־אֶרֶץ
בְּנֵי־עַמּוֹן לֹא קָרָבְתָּ כָּל־יַד
נַחַל יַבֹּק וְעָרֵי הָהָר וְכֹל אֲשֶׁר־
ג א צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וַנֵּפֶן וַנַּעַל
דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־
הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ
ב לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי אַל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ
נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־
אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ
לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
ג בְּחֶשְׁבּוֹן׃ וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן

ופנאהון מן קדמהון וגלסו מוט̇עהון כאלדי צ̇יניע ישראיל לארץ̇ ורתו אלדי עטי אללה ליהון: 13. **עתה** - הלאן קומו ופותו ליכון אלא ואדי זרד ופיתנא אלא ואדי זרד: 14. **והימים** - ואלאייאם אלדי מט̇ינא מן קדש ברנע חיתא אלדי פיתנא אלא ואדי זרד תמינא ותלתין סניה חיתא תכ̇ימול ג̇מיע אלג̇יל ארג̇ל אלחרב מן מאבין אלמחאט כאלדי חלאף אללה ליהון: 15. **וגם** - ואיצ̇א אפית אללה כאנית פיהון ליהומהון מן מאבין אלמחאט חיתא תכמלהון: 16. **ויהי** - וכאן כאלדי כימלו ג̇מיע ארג̇ל אלחרב לימות מן מאבין אלקום: 17. **וידבר** - וכלם אללה אליי קאיילא: 18. **אתה** - אנתא פאיית אליום אלא תיכ̇ים מואב אלא ער: 19. **וקרבת** - ותקרב קבאל בנין עמון לא תצ̇ייקהון ולא תחתיריש פיהון אין לם אעטי מן ארץ̇ בנין עמון לך ורתיה אין לבנין לוט עטיתהא ורתיה: 20. **ארץ** - ארץ̇ ג̇באברה תנחיסיב איצ̇א היא ג̇באברא ג̇אלסו פיהא קדאם ואלעמונים יסאמו ליהון זמזמים: 21. **עם** - קום עט̇ים וכתיר ועאלי כי ג̇בברה ופנאהון אללה מן קדמהון וורתוהון וג̇אלסו מוט̇עהון: 22. **כאשר** - כאלדי צ̇יניע לבנין עשו אלג̇אלסין פי שעיר אלדי פנא אלא אלחורי מן קדמהון וורתוהון וג̇אלסו מוט̇עהון חיתא אליום האדא: 23. **והעוים** אלג̇אלסין פי חצרים חיתא עזה כפתרים אלכ̇רג̇ין מן כפתר פאנוהון וג̇אלסו מוט̇עהון: 24. **קומו** - רחאלו ופותו אלא ואדי ארנון נט̇ור סלמת פי ידך אלא סיחן מאליך חשבון אלאמורי ואלא ארט̇ו בידי יוורת ויחתיריש פי חרב: 25. **היום** - אליום האדא באדי ג̇על פזעך וכ̇ופך עלא וג̇ה אלאומם תחת ג̇מיע אלסמא אלדי יסמעו סיטך ויתג̇צ̇בו ויפזעו מן קדאמך: 26. **ואשלח** - ובעת <!> רוסלא מן בר קדמות אלא סיחן מאליך חשבון כלם סלאם קאיילא: 27. **אעברה** - אפות פי ארצ̇ך פי̇ל טריק אמט̇י לם אזול ימין ושמאל: 28. **אכל** - מגאל פיל פיצ̇א תביע לי ואכול ומא פיל פיצ̇א תעטי לי ואשרב פקט אפות פי רג̇לאיי: 29. **כאשר** - כאלדי צ̇ינעו לי בנין עשו אלג̇אלסין פי שעיר ואלמואבים אלג̇אלסין פי ער חיתא אלדי אפות אלא אלשט אלא אלארץ̇ אלדי [אללה] אלהנא עטי לינא: 30. **ולא** - ולם ראד סיחן מאליך חשבון פיתנא פי אין צ̇עב אללה אלהך אלא אלהמו ויקווי אלא קלבו לאג̇ל יסלמו פי ידך כל יום האדא: 31. **ויאמר** - וקאל אללה אליי נט̇ור תג̇אלית לא[ס]לים קדאמך אלא סיחן ואלא ארט̇ו אתג̇אלית לאהג̇גו לתוורת אלא ארט̇ו: 32. **ויצא** - וכ̇רג̇ סיחן למלאקיתנא הוא וג̇מיע קומו לל חרב יהצה: 33. **ויתנהו** - וסלאמו אללה אלהנא קדמנא וצ̇רבנא אלו ואלא בנינו ואלא ג̇מיע קומו: 34. **ונלכד** - וסתמלכנא אלא ג̇מיע קורא פי דאליך אלוקת ותלפנא אלא ג̇מיע קריית אלארג̇אל ואלנסוואן ואלטפיל לם בקינא מכ̇אליץ̇: 35. **רק** - פקט לבהימיה נהבנא לינא וסלב אלקורא אלדי סתמלכנא: 36. **מערער** אלדי עלא חפית אלואדי ארנן ואלקרייה אלדי פיל ואדי וחיתא אלגלעד לם כאנית קרייה אלדי עליית מיננא אלא אלכיל סלם אללה אלהנא קידמנא: 37. **רק** - פקט אלא ארץ̇ בנין עמון לם קרבת ג̇מיע ליזיק נחל יבוק וקורא אלג̇בל וג̇מיע אלדי וצא אללה אלהנא:

ג

1. **ונפן** - ולתפתנא וטלענא טריק אלבתנאן וכ̇רג̇ עוג מאליך אלבתנאן למלאקיתנא הוא וג̇מיע קומו לל חרב אדרעי: 2. **ויאמר** - וקאל אללה אליי לא תכ̇אף מינו אין פי ידך סלמת אלו ואלא ג̇מיע קומו ואלא ארט̇ו ותצנע לו כאלדי צניעית לסיחן מאליך אלאמורי אלדי ג̇אליס פי חשבון: 3. **ויתן** - וסלם אללה אלהנא פי ידינא איצ̇א אלא עוג מאליך אלבתנאן ואלא ג̇מיע קומו וצ̇רבנא חיתא ליס

גד. **ב**: יהג̇גוהון – יגרשום. 19. **תצרם** – תציק להם. **כד**: תחצירהון – תשים עליהם מצור. 20. **זמזמים** – לא תרגם. **ב**: מיחסיבג̇ייה – זוממים, מחשבים, כת״א (חשבני), ורס״ג תרגם: ד̇ו אלהמם – אנשי מזימות או מחשבות. **ג**: קוואייא – חזקים. 23. **בחצרים** – לא תרגם, וכן **כד**. **כפתרים** – לא תרגם, וכן **ד**. **ב**: אלדימייאטייה = **ג**: צ̇ומייאטייה, כתרגום רס״ג: ואלדמיאטיון, והכוונה לדמיאט אשר על הפלג המזרחי של הנילוס, ממערב לפורט סעיד. ראה קאפח 1984, עמ׳ לג. 25. **ורגזו וחלו** – **ב**: וייִרתג̇ו וינכיסרו – וירעדו, ויישברו. **גד**: וירתג̇ו וינג̇עזו – נרדפים. 28. **ברגלי** – וכן **כד**. **ג**: בג̇מאעיתי – בקהלי. 31. **החלתי** – התגליתי. **כד**: בדית – התחלתי. וכן החל שבהמשך הפסוק. 34. **שריד** – ניצו̇ל. **ב**: מיתבקי; **ד**: בקייה – שארית – נרדפים. 36. **שגבה** – עלתה, וכן **ג**. **כד**: קווית – חזקה, כת״א (דתקיפת). 37. **יד** – אצל. **ב**: ג̇נב – צד. **גד**: שט – גדה.

וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ עַד-בִּלְתִּי
ד הִשְׁאִיר-לוֹ שָׂרִיד: וַנִּלְכֹּד אֶת-
כָּל-עָרָיו בָּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה
קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא-לָקַחְנוּ מֵאִתָּם
שִׁשִּׁים עִיר כָּל-חֶבֶל אַרְגֹּב
ה מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: כָּל-אֵלֶּה
עָרִים בְּצֻרֹת חוֹמָה גְבֹהָה
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי
ו הַרְבֵּה מְאֹד: וַנַּחֲרֵם אוֹתָם
כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל-עִיר מְתִם
ז הַנָּשִׁים וְהַטָּף: וְכָל-הַבְּהֵמָה
ח וּשְׁלַל הֶעָרִים בַּזּוֹנוּ לָנוּ: וַנִּקַּח
בָּעֵת הַהִוא אֶת-הָאָרֶץ מִיַּד
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד-הַר
ט חֶרְמוֹן: צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן
שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ-לוֹ שְׂנִיר:
י כֹּל | עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל-הַגִּלְעָד
וְכָל-הַבָּשָׁן עַד-סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי
יא עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: כִּי רַק-
עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל
הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע
אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת
יב רָחְבָּהּ בְּאַמַּת-אִישׁ: וְאֶת-
הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא
מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר-עַל-נַחַל אַרְנֹן
וַחֲצִי הַר-הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי
יג לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי: וְיֶתֶר הַגִּלְעָד
וְכָל-הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי
לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כֹּל חֶבֶל
הָאַרְגֹּב לְכָל-הַבָּשָׁן הַהוּא
יד יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים: יָאִיר בֶּן-
מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת-כָּל-חֶבֶל
אַרְגֹּב עַד-גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי
וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל-
שְׁמוֹ אֶת-הַבָּשָׁן חַוֺּת יָאִיר עַד
שביעי טו הַיּוֹם הַזֶּה: וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת-
טז הַגִּלְעָד: וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי נָתַתִּי
מִן-הַגִּלְעָד וְעַד-נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ
הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל
יז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: וְהָעֲרָבָה
וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם
הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת
יח הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה: וָאֲצַו אֶתְכֶם
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ
לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-
יט בְּנֵי-חָיִל: רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם
וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי כִּי-מִקְנֶה רַב
לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
מפטיר כ לָכֶם: עַד אֲשֶׁר-יָנִיחַ יְהוָה |
לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם-
הֵם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר
כא נָתַתִּי לָכֶם: וְאֶת-יְהוֹשׁוּעַ
צִוֵּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ
הָרֹאֹת אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה כֵּן-יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל-
הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר
כב שָׁמָּה: לֹא תִּירָאוּם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם:
ואתחנן כג וָאֶתְחַנַּן אֶל-יְהוָה ס
כד בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר: אֲדֹנָי יֱהוִה
אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת-
עַבְדְּךָ אֶת-גָּדְלְךָ וְאֶת-יָדְךָ
הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי-אֵל בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ
כה וְכִגְבוּרֹתֶךָ: אֶעְבְּרָה-נָּא וְאֶרְאֶה
אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנֹן:
*כו וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא
שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
רַב-לָךְ אַל-תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד
כז בַּדָּבָר הַזֶּה: עֲלֵה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה
וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה
וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי-לֹא
כח תַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: וְצַו
אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ
כִּי-הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת-הָאָרֶץ
כט אֲשֶׁר תִּרְאֶה: וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל
בֵּית פְּעוֹר:

ד א וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל-
הַחֻקִּים וְאֶל-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר

בקא לו מתבקי: 4. **ונלכד** – וסתמלכנא אלא גֹמיע קורא פי דאליך אלוקת לם כאנית קרייה אלדי לם אכֹדנא מן ענדהון סתין קרייה גֹמיע צארי לקסורא צלטינית עוג פיל בתנאן: 5. **כל** – גֹמיע הדולי קורא חצינאת צור עלייה אבוואב ודרבוס מנגיר קורא אלפרזי כתיר גֹדא: 6. **ונחרם** – ותלפנא ליהון כאלדי צנענא לסיחן מאליך חשבון תליף גֹמיע קריית אלארגֹאל אלנסוואן ואלטיפיל: 7. **וכל** – וגֹמיע בהימיה וסלב אלקרייה נהבנא לינא: 8. **ונקח** – ואכֹדנא פי דאליך אלוקת אלא אלארץֹ מן יד תנין צולטין אלאמורי אלדי פי קטע אלשט מן ואדי ארנן חיתא גֹבל חרמון: 9. **צידנים** יסאמו לחרמון שריון ואלאמורי יסאמו לו שניר: 10. **כל** – גֹמיע קורא אלמישר וגֹמיע אלגלעד וגֹמיע אלבתנאן חיתא סלכה ואדרעי קורא צלטינית עוג פיל בתנאן: 11. **כי** – אין פקט עוג מאליך אלבתנאן תבקא מן באקית גֹבאברא הוודא פרשיתו פריש חדיד הוולא היא פי כֹצומית בנין עמון תסע תצֹרוע טולהא וארבע תצֹרוע ערצֹהא פי צֹראע רגֹול: 12. **ואת** – ואלא אלארץֹ האדי ורתנא פי דאליך אלוקת מן ערער אלדי עלא ואדי ארנן וניציף גבאל גלעד וקורא עטית לרובני ולגדי: 13. **ויתר** – ופצֹלית אלגלעד וגֹמיע אלבתנאן צלטינית עוג עטית לניציף סיביט מנשה גֹמיע צארי לקסורא לגֹמיע בתנאן דאליך יתסמא ארץֹ גֹבאברא: 14. **יאיר** איבין מנשה אכֹד אלא גֹמיע צארי לקצורא חיתא תכֹים אלגשורי ולמעכתי וסמא ליהון עלא אסמו אלא אלבתנאן חות יאיר חיתא אליום האדא: 15. **ולמכיר** עטית אלא אלגלעד: 16. **ולראובני** ולגדי עטית מן גלעד וחיתא ואדי ארנן וצט אלואדי <ותכֹים וחיתא יבק אלואדי תכֹים בנין עמון: 17. **והערבה** – ואלסהליה ואלשאט> ותכֹים מכנרת וחיתא בחר גרבי בחר אלמאליח תחת ספך עלוויה שרקי: 18. **ואצו** – וואצית ליכון פי דאליך אלוקת קאיילא אללה אלהכון עטא ליכון אלא אלארץֹ האדי לתווראתוהא מקלדין תפותו קדאם אכֹוותכון בנין ישראיל גֹמיע בנין דוחיל: 19. **רק** – פקט נסוונכון וטפלכון ובושכון עריפית אין בוש כתיר ליכון יגֹלסו פי קורכון אלדי עטית ליכון: 20. **עד** – חיתא אלדי יראייח אללה לאכֹוותכון מתלכון ויוורתו איצֹא הימא אלא אלארץֹ אלדי אללה אלהכון עטי ליהון פי קטיע אלשט ותרגֹעו רגֹול לוורתו אלדי עטית ליכון: 21. **ואת** – ואלא יהושע ווצית פי דאליך אלוקת קאיילא עיונך נצֹרת אלא גֹמיע אלדי ציניע אללה אלהכון לתנין צולטין הדולי כידא יצנע אללה לגֹמיע צלטינאת אלדי אנתא פאיית תם: 22. **לא** – לם תכֹאפו מנהון אין אללה אלהכון הוא תחרב ליכון: 23. **ואתחנן** – וצלית קודם אללה פי דאליך אלוקת קאיילא: 24. **אדני** – אללה אלרב אנתא בדית לתרווי אלא עבדך אלא עצֹמיתך ואלא ידך אלקווייה אלדי מינו טאייק פיל סמא ופיל ארץֹ אלדי יצנע כי צנעיתך וכי סגֹיעתך: 25. **אעברה** – אפות הלאן ואנצֹור אלא אלארץֹ חסניה אלדי פי קטיע אלשט גֹבל חסין האדא ואללבנאן: 26. **ויתעבר** – ותכֹלק אללה פי לאגֹלכון ולם סימיע אליי וקאל אללה אליי כאפייה לך לא תעוויץֹ כאלים אליי עאד פיל כלאם האדא: 27. **עלה** – טלאע ראס עלוויה ורפאע עיונך גרבי ושמאלי וקבלי ושרקי ונצֹור פי עיונך אין לם תפות אלא אלשט האדא: 28. **וצו** – וואצי אלא יהושע וקווי ואיידו אין הוא יפות קדאם קום האדא והוא יוורית ליהון אלא אלארץֹ אלדי תנצֹור: 29. **ונשב** – וגֹלסנא פיל ואדי קבל בית פעור:

ואתחנן

ד

1. **ועתה** – והלאן ישראיל שמע <!> אלא רסום ואלא אלאחכאם אלדי אנא מעלים ליכון לתצנעו לאגֹל תעישו

ג

4. **חבל ארגב** – חומת הארמונות, כנראה על פי רש"י: וראיתי תרגום ירושלמי במגילת אסתר קורא פלטין טרכונין למדתי חבל ארגוב הפרכיא היכל מלך. כלומר שמלכות נקראת על שמה. **כד**: קיסם ארגוב – חלק ארגוב. ג: חבל – קסמית – חלק, וכן להלן. 10. **המישר** – לא תרגם. **כ**: אלסהל. ד: אלסהליה – המישור או העמק, כתרגום רס"ג: ואלסהל. **הגלעד** – וכן **כ**. ד: אלגֹוראש, כתרגום רס"ג: אלגֹרש. 11. **ערשו ערש** – וכן **כ**: פרשתו פרשית – משכבו משכב או מצעו מצע, וכן ג. ד: תכֹתו תכֹת – ספה, כיסא מלוכה. **ברבת** – תרגם מלשון ריב. **כד** לא תרגם. 13. **ויתר** – וכן **כ**. ד: ובקיית – נרדפים. 14. **חות יאיר** – לא תרגם. **כ**: צֹייאע. ד: צֹווייאע – שדות או כפרים, כת"א (כפרני יאיר). 16. **ונבל** – תרגום סוף פסוק זה ותחילת הפסוק הבא חסרים בתרגומנו, והושלמו על פי **כ**. 17. **מכנרת** – וכן ד. **כג**: בחר טבארייה – ים טבריה, וראה לעיל, במדבר לד 11. **ים הערבה** – הים המערבי. **כד**: בחר אלסהליה – ים הערבה או המישור. **אשדת הפסגה** – שפך הרמה. **כד**: ספך אלקלעא – שפך המבצר, בדומה לתרגום רס"ג: מצב אלקלעה – שפך המבצר. ג: סיפל אלקלעא, סקאלית אלקלעא, מנדרונית אלקלעא – שפל המבצר, כבש המבצר, מצפה (?) המבצר. 18. **בני חיל** – **כד**: בני עסכר – בני צבא. 23. **ואתחנן** – והתפללתי, וכן **כג**. ד: ואתכרעת – וכרעתי. 26. **ויתעבר** – התרגז, וכן **כ**. גד: ואתגצֹב – וזעם, כת"א (והוה רגז), וכפירוש רש"י: נתמלא חמה. ושניהם נרדפים.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם–צובא (חלב)

תל–אביב תשס"ו – 2005